คาร์บอนฟุตพริ้นท์จากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกประเภทโพลีโพรพิลีน สีขาว ขนาด 22 ออนซ์ พิมพ์ลวดลาย กรณีศึกษา อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติก

Carbon Footprint from the production of plastic cup polypropylene white size 22 oz printed. A case study of plastic packaging industry

สุวัสส์ แพ่งธีระสุขมัย[*], ณัฐวรพล รัชสิริวัชรบุล, ปริญญ์ บุญกนิษฐ, สหรัตน์ วงษ์ศรีษะ
suwat.tat@gmail.com, natworapol@yahoo.com, pboonkanit@gmail.com, saharat_w@hotmail.com
สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืน
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
1381 ถนนประชาราษฎร์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

บทคัดย่อ
บทความนี้เป็นการศึกษาการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน สีขาว พิมพ์ลวดลาย ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติกตัวอย่างแห่งหนึ่งในประเทศไทยซึ่งใช้เครื่องมือ “คาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์” ทำการประเมินผลิตภัณฑ์กรณีศึกษา โดยข้อมูลจากการได้มาซึ่งวัตถุดิบ พลังงาน และกระบวนการผลิต ตั้งแต่เดือน มกราคม–ธันวาคม 2555 ในการประเมินปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่า ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกกรณีศึกษามีปริมาณเท่ากับ 0.3440 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า($KgCo_2e$) โดยแบ่งเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกในส่วนของการได้มาซึ่งวัตถุดิบ มีค่าเท่ากับ 0.006 $KgCo_2e$ และส่วนของการผลิต มีค่าเท่ากับ 0.3376 $KgCo_2e$ โดยหลังจากการนำเสนอแนวทางปรับปรุงกระบวนการผลิตทำให้มีค่าลดลงเท่ากับ 0.3131 $KgCo_2e$ ซึ่งในการวิเคราะห์จากการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถนำไปพัฒนากระบวนการผลิต เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและนำมาซึ่งความยั่งยืนต่อไป

This article is a study of Greenhouse gases emission from the production of Polypropylene (PP) Plastic white cup General printed size 22 oz. The study is a case study from one of the plastic packaging manufacturer in Thailand using “Carbon Footprint for Product (CFP)”as a quantify methodology. The data of Greenhouse gases released into the atmosphere per 1 unit of product including raw materials acquisition, energy, and production are collected during from January - December 2012. The result has shown that Greenhouse gases emission caused by the Product case study is equal to 0.3440 kilograms of carbon dioxide equivalent ($KgCo_2e$) which comprise of 0.0064 $KgCo_2e$ for material acquisition and 0.3376 $KgCo_2e$ for production. After presented the proposal to improve the manufacturing process to decrease equal to 0.3131 $KgCo_2e$.The amount of Carbon dioxide gases emission from this analysis can lead to a sustainable development process which is not only reducing the amount of Greenhouse gases but also leverage the manufacturing industry and the environment to become more sustain.

คำสำคัญ(Key word): ก๊าซเรือนกระจก; ภาชนะบรรจุภัณฑ์; โพลีโพรพิลีน; คาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์; กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

[*] สุวัสส์ แพ่งธีระสุขมัย

RMUTT Conf on Sustainable Industrial Management Engineering

1. บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกนับเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำของกลุ่มปิโตรเคมี โดยกระบวนการผลิตจะมีการใช้เม็ดพลาสติก หรือ ใส่สารเคมีเติมแต่งผ่านการผสมและทำการหลอมเพื่อเตรียมนำเข้ากระบวนการขึ้นรูป เพื่อให้ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ได้เหมาะสมแก่การใช้งานต่อไป เช่น การฉีด (Injection) การรีดหรือดึง (Extrusion) การเป่า (Blow) เป็นต้น หลังจากผ่านกระบวนการขึ้นรูปแล้ว ชิ้นงานพลาสติกจะแข็งตัวคงรูปเมื่ออุณหภูมิชิ้นงานพลาสติกต่ำลง ดังนั้นจึงมีการหล่อเย็นชิ้นงาน จากนั้นจะเป็นขั้นตอนในการตกแต่งชิ้นงานให้สมบูรณ์ เช่น การตัดแต่ง การพ่นสี การขัดเงาหรือเคลือบ การพิมพ์ลาย เป็นต้น ถือว่าเป็นการสิ้นสุดการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์พลาสติก และจะทำการบรรจุเพื่อจัดส่งจำหน่ายให้แก่ลูกค้า [6]

ปัจจุบันกระแสของผลิตภัณฑ์เชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco Product) กำลังได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการใช้งานแล้วยังสามารถช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์เชิงนิเวศเศรษฐกิจส่วนหนึ่งมาจากการสร้างแนวคิดจากการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การลดการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในทุกขั้นตอนของธุรกิจ การลงทุนใช้เทคโนโลยีที่ช่วยประหยัดพลังงาน การแบ่งสัดส่วนของรายได้ของผู้ประกอบการเพื่อนำไปดูแลสิ่งแวดล้อม และการออกตราสัญลักษณ์ หรือ ฉลากเพื่อรับรองสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นตัวผลักดันที่สำคัญที่จะรักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น [5] สำหรับประเทศไทย องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์กรมหาชน) และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้ร่วมกันพัฒนาระบบฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์กับสินค้าอุปโภคบริโภค โดยฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์จะทำให้ผู้บริโภคได้ทราบปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนการได้มาซึ่งวัตถุดิบ การผลิต การกระจายสินค้า การใช้งาน และการกำจัดซากหลังการใช้งาน ซึ่งฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์จะแสดงในรูปของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (Co_2eq.) [2] ซึ่งแนวทางในการเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์นั้นต้องมีกำลังการผลิตในปริมาณที่มากและเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนากระบวนการผลิต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิต โดยทำการศึกษาและเลือกผลิตภัณฑ์ภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน สีขาว พิมพ์ลวดลาย ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ ซึ่งมีปริมาณกำลังการผลิตมากพอที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยทำการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์เพื่อแสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปลดปล่อยมลพิษและนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลง ถือเป็นการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วิธีวิจัย (Research Methodology)

2.1 ข้อมูลจากกระบวนการผลิต

ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์จากการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดโพลีโพรพิลีน สีขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลวดลาย ตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2555 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 12 เดือน โดยข้อมูลที่รวบรวมนั้นประกอบไปด้วย ข้อมูลของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ทรัพยากรช่วยผลิต พลังงานที่ใช้ในกระบวนการผลิต ของเสียที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิต รวมถึงชนิดของยานพาหนะ และระยะทางในการขนส่งวัตถุดิบของผู้ส่งมอบจากโรงงานผลิตวัตถุดิบมายังโรงงานอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์

2.2 การกำหนดขอบเขต

พิจารณาขอบเขตการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กรณีศึกษา ในรูปแบบธุรกิจสู่ธุรกิจ (Business-to-Business, B2B) ซึ่งจะพิจารณาในด้านของการได้มาซึ่งวัตถุดิบและการผลิต

RMUTP 2nd Sustainable Industrial Management Engineering

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์เพื่อแสดงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดโพลีโพรพิลีนสีขาวกรณีศึกษา ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์มีการใช้ค่าสัมประสิทธิ์การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิจากตารางคู่มือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์ เล่มที่ 3 ฉบับวันที่ 19 มิถุนายน 2555 และฉบับวันที่ 2 มกราคม 2556 ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์กรมหาชน)

2.4 การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนในการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

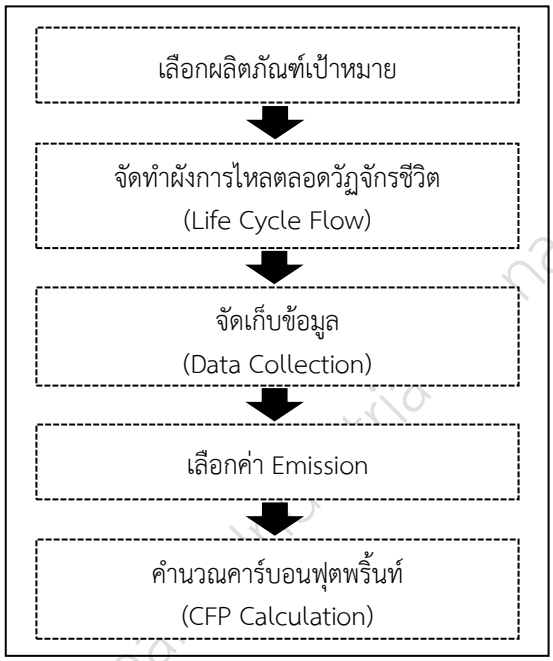

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ [1]

2.4.1 สมการคำนวณปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

$$\text{GHG emissions} = \sum (\text{activity}_i \times \text{GHG emission factor}_i) \quad [1]$$

GHG Emissions [kg] คือ ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากช่วงวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ที่อยู่ในขอบเขตที่ศึกษา

Activity_i คือ ข้อมูลปริมาณการใช้วัตถุดิบ และทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรม หรือกระบวนการผลิต ในแต่ละช่วงของวัฏจักรชีวิตที่สอดคล้องกับขอบเขตของการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์

$\text{GHG Emission Factor}_i$ คือ ค่าศักยภาพการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจะมีค่าแตกต่างกันไป ขึ้นกับชนิดของวัตถุดิบ และชนิดของพลังงานที่ใช้ในกิจกรรม หรือกระบวนการผลิต [1]

ในการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับผลิตภัณฑ์ สามารถแบ่งการประเมินได้ 2 ส่วนดังนี้

RMUTP & PTI 2nd Sustainable Industria... nagement Engineering

2.4.2 การประเมินการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากวัตถุดิบ
ประเมินจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาและการใช้ประโยชน์ วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากร ซึ่งมีสมการคำนวณปริมาณก๊าซเรือนกระจกจากการได้มาซึ่งวัตถุดิบ ดังต่อไปนี้

ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ต่อหน่วย (Function unit)
= ผลรวมของปริมาณที่เก็บรวบรวมได้ / ปริมาณยอดการผลิตในปีที่เก็บรวบรวม

2.4.3 การประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่ง
ประเมินการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาซึ่งวัตถุดิบและการผลิต โดยใช้ข้อมูลบัญชีรายการ การขนส่ง วัตถุดิบ พลังงาน ซึ่งมีสมการคำนวณปริมาณก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่ง ดังต่อไปนี้

ภาระการขนส่งบรรทุกขาไป (tkm)
= (ปริมาณเชื้อเพลิงที่ใช้ต่อหน่วย (Function unit) × สัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตและเผาไหม้เชื้อเพลิง) / 1000
ภาระการขนส่งบรรทุกขากลับ (km)
= ภาระการขนส่งบรรทุกขาไป (tkm) / น้ำหนักภาระของยานพาหนะในการขนส่ง

3. ผลการวิจัย (Results)
การรวบรวมข้อมูลและทำการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดโพลีโพรพิลีนสีขาวกรณีศึกษาสามารถแสดงปริมาณการใช้วัตถุดิบต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ และปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการได้มาซึ่งวัตถุดิบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาซึ่งวัตถุดิบจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลวดลาย ขึ้นรูปด้วยกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์

การได้มาซึ่งวัตถุดิบ	ปริมาณที่ใช้ ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ (Kg)	GHG Emission Factor ($kgCo_2e/Kg$)	ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (kgCo2e)
เม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีใส	0.0027	1.7562	0.0047
เม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีขาว	0.0003	1.3621	0.0004
หมึกพิมพ์	0.0001	2.5000	0.0001
อะซีโตน	0.0000	2.2804	0.0000
ถุงพลาสติกบรรจุภาชนะ	0.0002	6.0593	0.0010
กล่องกระดาษบรรจุภาชนะ	0.0001	0.8260	0.0001
เทปกาวใสปิดผนึกปากถุง	0.0000	1.9372	0.0000
เทปกาวใสปิดผนึกปากกล่อง	0.0000	1.9372	0.0000
ฉลากแสดงรหัสสินค้า	0.0000	0.5100	0.0000
		ผลรวม	0.0064

หมายเหตุ : อ้างอิงค่า GHG Emission Factor จาก จากคู่มือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์ ฉบับที่ 4 และตารางแสดงค่า Emission Factor ฉบับวันที่ 19 มิถุนายน 2555 และฉบับวันที่ 2 มกราคม 2556

RMUTP & FTI 2nd Sustainable Industrial Management Engineering

จากตารางที่ 1 พบว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาซึ่งวัตถุดิบ ปัจจัยหลักที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด คือ เม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนใส มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดเท่ากับ 0.0047 $KgCo_2e$ ซึ่งผลรวมของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาซึ่งวัตถุดิบจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน กรณีศึกษา ขึ้นรูปด้วยกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง เท่ากับ 0.0064 $KgCo_2e$

และการประเมินปริมาณการใช้พลังงาน ทรัพยากรช่วยผลิต การซ่อมบำรุง เศษของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการ และปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการผลิตจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน ขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลายทั่วไป ขึ้นรูปด้วยกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์

การผลิต	ปริมาณที่ใช้ ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ (Kg)	GHG Emission Factor ($kgCo_2e/Kg$)	ปริมาณก๊าซเรือนกระจก ($kgCo2e$)
ไฟฟ้าเทอร์โมฟอร์มมิ่ง	0.2005	0.6093	0.1222
ไฟฟ้าเครื่องพิมพ์ลาย	0.1796	0.6093	0.1094
ไฟฟ้าแสงสว่าง	0.0008	0.6093	0.0005
ไฟฟ้าน้ำหล่อเย็น	0.0813	0.6093	0.0495
ไฟฟ้าปรับอากาศ	0.0043	0.6093	0.0026
ไฟฟ้าลมอัด	0.0813	0.6093	0.0495
ไฟฟ้าขนส่งวัตถุดิบภายใน	0.0014	0.6093	0.0009
แอลกอฮอล์(เครื่องพิมพ์ลาย)	0.0000	1.2381	0.0000
แอลกอฮอล์(เทอร์โมฟอร์มมิ่ง)	0.0000	1.2381	0.0000
แผ่นสกรีน(อะลูมิเนียม)	0.0000	3.2231	0.0000
โซดาแอช	0.0000	1.3015	0.0000
กรดฟอสฟอริค	0.0000	1.4067	0.0000
จารบี	0.0009	1.0547	0.0009
เศษผ้า	0.0000	2.1100	0.0000
สเปรย์น้ำมัน	0.0000	0.8319	0.0000
น้ำมันหล่อลื่น	0.0000	0.8319	0.0000
ถ้วยเปื้อนน้ำมัน(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
เม็ดพลาสติกรีไซเคิลบดปนเปื้อน(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
ก้อนพลาสติก(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
แผ่นสกรีนที่ใช้แล้ว(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
แกนกระดาษม้วนเล็ก(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
แกนกระดาษม้วนใหญ่(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
เศษฉลากแสดงรหัสสินค้า(ของเสีย)	0.0000	0.0000	ขายหน้าโรงงาน
เศษจารบี(ของเสีย)	0.0009	2.3200	0.0020
เศษผ้าปนเปื้อน(ของเสีย)	0.0000	2.0000	0.0000
น้ำมันหล่อลื่นที่ใช้แล้ว(ของเสีย)	0.0000	2.3200	0.0000
กระป๋องสเปรย์(ของเสีย)	0.0000	0.0000	0.0000
		ผลรวม	0.3376

หมายเหตุ : อ้างอิงค่า GHG Emission Factor จาก จากคู่มือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์ ฉบับที่ 4 และตารางแสดงค่า Emission Factor ฉบับวันที่ 19 มิถุนายน 2555 และฉบับวันที่ 2 มกราคม 2556

RMUTP & IIT 2nd Sustainable Industrial Management Engineering

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยหลักของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในส่วนการผลิตภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษา คือ ไฟฟ้าจากเครื่องจักรเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ไฟฟ้าจากการพิมพ์ลาย ไฟฟ้าจากระบบน้ำหล่อเย็น และไฟฟ้าจากระบบลมอัด มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเท่ากับ 0.1222, 0.1094, 0.0495 $KgCo_2e$ ตามลำดับ ปริมาณผลรวมของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการผลิต เท่ากับ 0.3376 $KgCo_2$ โดยการประเมินปริมาณการปล่อยปลดก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่งจากการได้มาซึ่งวัตถุดิบและการผลิต สามารถแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3: การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่งของการได้มาซึ่งวัตถุดิบจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน ขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลายทั่วไป ขึ้นรูปด้วยกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์

การได้มาซึ่งวัตถุดิบ	ปริมาณที่ใช้ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ (Kg)	ชนิดยานพาหนะ	ระยะทางการขนส่ง	GHG Emission Factor ($kgCo_2e$/Kg) ขาเที่ยวไป (100%)	GHG Emission Factor ($kgCo_2e$/Kg) ขาเที่ยวกลับ (0%)	ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อย (kgCo2e)
เม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีใส	0.0027	รถบรรทุก 6 ล้อ	34.00	0.0610	0.4892	0.0000
เม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีขาว	0.0003	รถบรรทุก 6 ล้อ	120.00	0.0610	0.4892	0.0000
หมึกพิมพ์	0.0001	รถบรรทุก 4 ล้อ	60.00	0.1402	0.3111	0.0000
อะซีโตน	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	25.00	0.1402	0.3111	0.0000
ถุงพลาสติกบรรจุภาชนะ	0.0002	รถบรรทุก 6 ล้อ	300.00	0.0610	0.4892	0.0000
กล่องกระดาษบรรจุภาชนะ	0.0001	รถบรรทุก 6 ล้อ	120.00	0.0610	0.4892	0.0000
เทปกาวใสปิดผนึกปากถุง	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	96.00	0.1402	0.3111	0.0000
เทปกาวใสปิดผนึกปากกล่อง	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	282.00	0.1402	0.3111	0.0000
ฉลากแสดงรหัสสินค้า	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	60.00	0.1402	0.3111	0.0000
					ผลรวม	0.0000

หมายเหตุ : อ้างอิงค่า GHG Emission Factor จาก จากคู่มือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์ ฉบับที่ 4 และตารางแสดงค่า Emission Factor ฉบับวันที่ 2 มกราคม 2556

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด คือ การขนส่งวัตถุดิบเม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนใสด้วยระยะทาง 34.00 กิโลเมตร ใช้ยานพาหนะรถกระบะบรรทุก 6 ล้อในการนำส่งวัตถุดิบมายังโรงงานอุตสาหกรรมกรณีศึกษา มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยผลิตภัณฑ์เท่ากับ 0.0000 $KgCo_2e$

ตารางที่ 4 : การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่งช่วงของการผลิตจากกระบวนการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีนขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลายทั่วไป ขึ้นรูปด้วยกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์

การผลิต	ปริมาณที่ใช้ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ (Kg)	ชนิดยานพาหนะ	ระยะทางการขนส่ง	GHG Emission Factor ($kgCo_2e$/Kg) ขาเที่ยวไป (100%)	GHG Emission Factor ($kgCo_2e$/Kg) ขาเที่ยวกลับ (0%)	ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อย (kgCo2e)
แอลกอฮอล์(เครื่องพิมพ์ลาย)	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	173.88	0.1402	0.3111	0.0000
แอลกอฮอล์(เทอร์โมฟอร์มมิ่ง)	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	173.88	0.1402	0.3111	0.0000
แผ่นสกรีน(อะลูมิเนียม)	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	182.00	0.1402	0.3111	0.0000
โซดาแอช	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	175.00	0.1402	0.3111	0.0000
กรดฟอสฟอริค	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	158.00	0.1402	0.3111	0.0000
จารบี	0.0009	รถบรรทุก 4 ล้อ	154.08	0.1402	0.3111	0.0000
เศษผ้า	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	24.60	0.1402	0.3111	0.0000
สเปรย์น้ำมัน	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	30.30	0.1402	0.3111	0.0000
น้ำมันหล่อลื่น	0.0000	รถบรรทุก 4 ล้อ	23.30	0.1402	0.3111	0.0000
ถ้วยเปื้อนน้ำมัน(ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000
เม็ดพลาสติกรีไซเคิลบดปนเปื้อน	0.0000	-	-	-	-	0.0000
ก้อนพลาสติก (ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000
แผ่นสกรีนที่ใช้แล้ว(ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000
แกนกระดาษม้วนเล็ก(ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000
แกนกระดาษม้วนใหญ่(ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000
เศษฉลากแสดงรหัสสินค้า(ของเสีย)	0.0000	-	-	-	-	0.0000

RMUTP Journal of Industrial Management and Sustainable Engineering

การผลิต	ปริมาณที่ใช้ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ (Kg)	ชนิดยานพาหนะ	ระยะทางการขนส่ง	GHG Emission Factor ($kgCo_2e/Kg$) ขาเที่ยวไป (100%)	GHG Emission Factor ($kgCo_2e/Kg$) ขาเที่ยวกลับ (0%)	ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อย (kgCo2e)
เศษจารบี(ของเสีย)	0.0009	รถบรรทุก 6 ล้อ	235.00	0.0610	0.4892	0.0000
เศษผ้าปนเปื้อน (ของเสีย)	0.0000	รถบรรทุก 6 ล้อ	235.00	0.0610	0.4892	0.0000
น้ำมันหล่อลื่นที่ใช้แล้ว (ของเสีย)	0.0000	รถบรรทุก 6 ล้อ	235.00	0.0610	0.4892	0.0000
กระป๋องสเปรย์(ของเสีย)	0.0000	รถบรรทุก 6 ล้อ	235.00	0.0610	0.4892	0.0000
					ผลรวม	0.0000

หมายเหตุ : อ้างอิงค่า GHG Emission Factor จาก จากคู่มือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์ ฉบับที่ 4 และตารางแสดงค่า Emission Factor ฉบับวันที่ 2 มกราคม 2556

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด คือ การขนส่งจารบี ซึ่งเป็นวัสดุช่วยผลิต ในกระบวนการด้วยระยะทาง 154.08 กิโลเมตร ใช้ยานพาหนะรถกระบะบรรทุก 4 ล้อในการนำส่งวัตถุดิบมายังโรงงานอุตสาหกรรมกรณีศึกษา มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยผลิตภัณฑ์เท่ากับ 0.0000 $KgCo_2e$

4. อภิปรายผล (Discussion)

การพิจารณาปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาจากกระบวนการผลิตซึ่งสามารถแสดงถึงปัจจัยในแต่ละส่วนเพื่อหาจุดที่มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด (Hotspot) จากกระบวนการผลิตได้และนำไปสู่การนำเสนอแนวทางที่มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้กระบวนการผลิตมีการปลดปล่อยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดลง

จากข้อมูลในตารางที่ 3 ซึ่งเป็นการแสดงปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการกระบวนการผลิต ซึ่งประกอบกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง กระบวนการพิมพ์ลายบรรจุภัณฑ์ กระบวนการบรรจุหีบห่อ การใช้ทรัพยากรช่วยผลิต การซ่อมบำรุง และการกำจัดของเสีย ซึ่งกระบวนการต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแสดงเป็นปริมาณการปลดปล่อยปริมาณก๊าซเรือนกระจกของบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษาต่อ 1 หน่วย ได้ดังภาพที่ 2

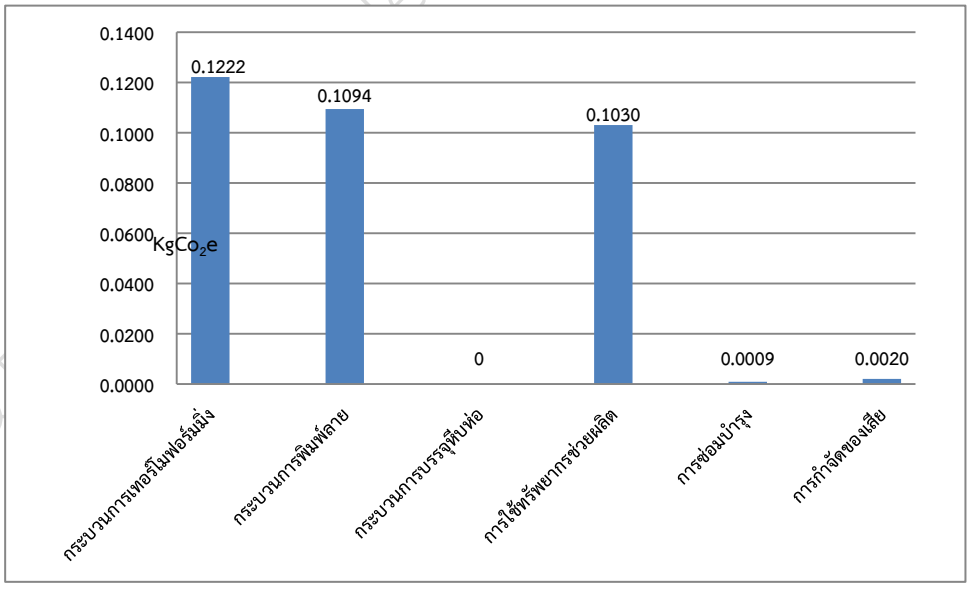

ภาพที่ 2 แสดงการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิต ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์

จากภาพที่ 2 พบว่า ปัจจัยในการปลดปล่อยปริมาณก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดคือ กระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่ง มีปริมาณเท่ากับ 0.1222 $KgCo_2e$ รองลงมาคือกระบวนการพิมพ์ลายของภาชนะบรรจุภัณฑ์กรณีศึกษาและการใช้ทรัพยากรช่วยผลิต

เท่ากับ 0.1094 และ 0.1030 $KgCo_2e$ ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีกสามส่วนคือ กระบวนการบรรจุหีบห่อ มีปริมาณเท่ากับศูนย์ เนื่องจากขั้นตอนนี้ไม่มีการใช้พลังงานหรือเชื้อเพลิงทำให้เกิดการสันดาปและปล่อยก๊าซเรือนกระจก การซ่อม

บำรุงมีเพียงทรัพยากรช่วยผลิตในช่วงที่ต้องบำรุงรักษาเครื่องจักรเท่านั้น จึงทำให้มีค่าเท่ากับ 0.0009 $KgCo_2e$ และการกำจัดของเสียมีปริมาณการปลดล่อยก๊าซเรือนกระจกเท่ากับ 0.0020 $KgCo_2e$ ซึ่งของเสียที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสามส่วน คือ ส่วนแรกเกิดจากการขนส่งของเสียด้วยยานพาหนะเพื่อนำไปฝังกลบที่แหล่งกำจัดในระยะทางที่แตกต่างกัน ส่วนที่สองของเสียโดยส่วนใหญ่จะถูกขายหน้าโรงงานเพื่อนำไปรีไซเคิลเป็นวัตถุดิบต่อไป และส่วนที่สาม ของเสียบางส่วนสามารถนำกลับมารีไซเคิลภายในโรงงานอุตสาหกรรมได้

จากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษา จากภาพที่ 2 พบว่ากระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่งมีการปลดล่อยก๊าซเรือนกระมากที่สุด ปัจจัยหลักมาจากการใช้พลังงานไฟฟ้าของเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่งซึ่งในการขึ้นรูปด้วยวิธีการเทอร์โมฟอร์มมิ่งเป็นกระบวนการที่มีการหลอมเหลวเม็ดพลาสติกโพลีโพรพิลีนและฉีดเป็นแผ่นพลาสติกก่อนที่จะนำเข้าสู่การอัดลมร้อนเพื่อเปลี่ยนรูปร่างแผ่นพลาสติก ซึ่งมีการใช้พลังงานจำนวนมากตามภาระกำลังของเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่ง จึงส่งผลให้มีปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้ามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพลังงานไฟฟ้าจากระบบต่างๆของกระบวนการ

ในการพิจารณาจึงหาแนวทางเพื่อลดปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่ง โดยนำเสนอการใช้ฉนวนป้องกันความร้อนสำหรับเครื่องขึ้นรูปพลาสติกซึ่งถูกออกแบบมาใช้สำหรับหุ้มฮีทเตอร์ของเครื่องฉีดแผ่นพลาสติก มีส่วนสำคัญในการช่วยในด้านอนุรักษ์พลังงานและช่วยลดปริมาณการใช้พลังงานค่าไฟฟ้า เนื่องจากการสูญเสียความร้อนลดลงหรือหมดไป ลดความร้อนบริเวณเครื่องจักร สะดวกต่อการบำรุงรักษา ซึ่งจะสามารถช่วยลดปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าได้ถึง 20% - 50% [3] จากการพิจารณาเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ท่อหลอมละลายเม็ดพลาสติกเป็นส่วนที่ใช้พลังงานมากที่สุด ซึ่งสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าจากการนำฉนวนไปหุ้มส่วนของฮีทเตอร์เครื่องฉีดพลาสติก ซึ่งผลก่อนทำการปรับปรุงและหลังทำการปรับปรุงสามารถแสดงดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

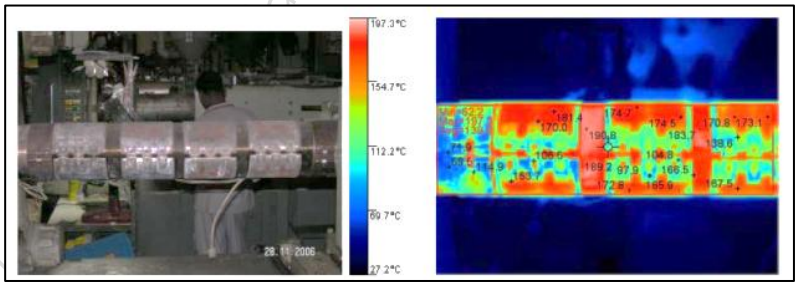

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายอุณหภูมิของกระบอกหลอมเหลวเม็ดพลาสติกก่อนติดตั้งฉนวนป้องกันความร้อน [4]

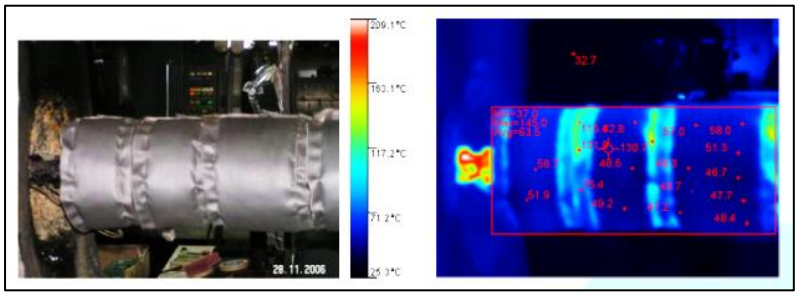

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายอุณหภูมิของกระบอกหลอมละลายเม็ดพลาสติกหลังติดตั้งฉนวนป้องกันความร้อน [4]

จากภาพที่ 3 พบว่า เมื่อกระบอกหลอมเหลวเม็ดพลาสติกมีการทำงานในขณะที่ไม่มีการหุ้มฉนวนป้องกันความร้อนนั้น โดยบริเวณรอบของกระบอกดังกล่าวมีความร้อนที่แผ่ออกมา ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียความร้อนและสิ้นเปลืองพลังงานไฟฟ้า ฮีทเตอร์มีการทำงานมากขึ้นเพื่อให้เกิดความร้อนในการหลวมเหลวเม็ดพลาสติกบริเวณภายในกระบอก โดยเมื่อนำเสนอให้มีการติดตั้งฉนวนป้องกันความร้อนที่แผ่ออกมาจากกระบอกหลอมเหลวเม็ดพลาสติกทำให้มีอุณหภูมิที่เกิดขึ้นโดยรอบลดลง ดังภาพ 4 ซึ่งหากนำแนวทางดังกล่าวมาพิจารณาปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าจากเครื่องฉีดพลาสติกของกระบวนการเทอร์โมฟอร์มมิ่งจะสามารถลดลงพลังงานไฟฟ้าที่ใช้เท่ากับ 20 เปอร์เซ็นต์ โดยจากตารางที่ 2 ปริมาณการพลังงานไฟฟ้าของเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่งในการผลิตภาชนะพลาสติกกรณีศึกษา 1 หน่วย เท่ากับ 0.2005 กิโลกรัม จะลดลงเหลือเท่ากับ 0.1604 กิโลกรัม ส่งผลทำให้มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการใช้พลังงานไฟฟ้าของเครื่องขึ้นรูปพลาสติกเทอร์โมฟอร์มมิ่งจากเดิมเท่ากับ 0.1222 $KgCo_2e$ ลดลงเหลือเท่ากับ 0.0977 $KgCo_2e$

5. สรุปผล (Conclusion)

จากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับการผลิตภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน สีขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลวดลายขึ้นรูปแบบเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ดังภาพที่ 5 สามารถสรุปปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยออกสู่บรรยากาศต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ได้ดังตารางที่ 6

ภาพที่ 5 ภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีน ขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลายทั่วไป

ตารางที่ 6 แสดงปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์ ของภาชนะพลาสติกโพลีโพรพิลีนสีขาว ขนาดบรรจุ 22 ออนซ์ พิมพ์ลวดลาย

ช่วงวัฏจักรชีวิต	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการได้มาและการใช้ประโยชน์ วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากร ($Kg\ Co_2e$)	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการขนส่ง วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากร ($Kg\ Co_2e$)	ผลรวม ($Kg\ Co_2e$)	สัดส่วน
การได้มาของวัตถุดิบ	0.00640	0.00002	0.00642	1.87
การผลิต	0.33756	0.00005	0.33760	98.13
รวม	0.34395	0.00007	0.34402	100.00

จากตารางที่ 6 ผลรวมของปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของภาชนะพลาสติกกรณีศึกษาเท่ากับ 0.34402 $KgCo_2e$ โดยแบ่งเป็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในส่วนของการได้มาซึ่งวัตถุดิบ มีปริมาณเท่ากับ 0.00642 $KgCo_2e$ และการผลิตมีปริมาณเท่ากับ 0.33760 $KgCo_2e$ จากนั้นได้นำเสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยการใช้ฉนวนหุ้มความร้อนเพื่อลด

ปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของเครื่องเทอร์โมฟอร์มมิ่ง ทำให้ปริมาณผลรวมการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการผลิตลดลงเหลือเท่ากับ 0.31314 $KgCo_2e$ ดังภาพที่ 6

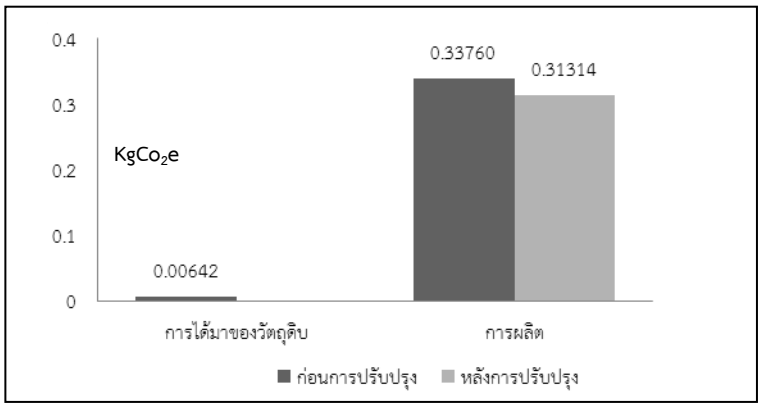

ภาพที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบปริมาณก๊าซเรือนกระจกก่อนและหลังนำแนวทางมาปรับปรุงกระบวนการผลิต ต่อ 1 หน่วยผลิตภัณฑ์

จากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์สำหรับภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกกรณีศึกษาและนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสามารถลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เพื่ออุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ดร.ณัฐวรพล รัชสิริวัชรบุล ดร.ปริญญ์ บุญกนิษฐ ผศ.สหรัตน์ วงษ์ศรีษะ อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่กรุณาให้คำปรึกษา รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงการสละเวลาในการแก้ไขปัญหาต่างๆตลอดจนตรวจแก้ไขงานวิจัยจนเรียบร้อยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณ สุชาดา ดุลยประพันธ์ ผู้จัดการฝ่ายคุณภาพผลิตภัณฑ์ และ คุณณฤมล เหล่าถาวร ผู้ประสานงานด้านข้อมูลของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตภาชนะบรรจุภัณฑ์พลาสติกตัวอย่างที่ได้สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้

7. เอกสารอ้างอิง (Reference)

[1] พรพิมล บุญคุ้ม, 2553 คาร์บอนฟุตพริ้นท์ใครว่าไกลตัว. Technology Knowledge, October-November 2010, Vol.37 No.213: 92.

[2] สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2551). ฉลากคาร์บอน (Carbon Label), 1 สิงหาคม 2551, จากเว็บไซต์ http://www.oknation.net

[3] ฉนวนป้องกันความร้อนสำหรับเครื่องฉีดพลาสติก (2551), จากเว็บไซต์ http://www.energysolutions.co.th

[4] มาตรการหุ้มฉนวนชุด Electrical Heater เครื่องฉีดพลาสติก Nissei 360T (2555), 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 จากเว็บไซต์ http://www.energysavingtechnology.blogspot.com

[5] สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองมิลาน, 2554. โอกาสของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอิตาลี, 1.
[6] กระทรวงพลังงาน, 2554 การจำแนกและจัดกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก. เอกสารเผยแพร่ โครงการศึกษาการใช้พลังงานในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก, 5.

RMUTP & FTI 2nd Sustainable Industrial Management Engineering